ଶେଷ ପୃଷ୍ଠାରେ ପ୍ରଣେତାଙ୍କ ସ୍ୱାକ୍ଷର ଥିବା ଆବଶ୍ୟକ ।

ଶିଶୁ ମୋହନ ।

[ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଭାଗ]

ପ୍ରଣେତା ଏବଂ ପ୍ରକାଶକ

ଭୁବନେଶ୍ୱର ମିଶ୍ର କବିବତ୍ସଳ [ଉ. ସା. ପ୍ରମାଣ]

ଶିକ୍ଷକ, ଶ୍ରୀ ଋଃ ମଧ୍ୟ ଇଂ ସ୍କୁଲ,

ଧରାକୋଟ [ଗଞ୍ଜାମ]

ପ୍ରଥମ ମୁଦ୍ରଣ ।

Printed by H. N. Das,

K C Press,

ASKA, (*Ganjam*)

1935.

ମୂଲ୍ୟ ଟ • ୧୬ ଦୁଇ ପଇସା ମାତ୍ର

ଶିଶୁ ବୋଧନ ।

(ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଭାଗ)

—:o:—

(୧) ମୁନିଗା ଛୁଇଁ ।

—:o:—

ମୁନଗା ଛୁଇଁ ! ରେ ମୁନଗା ଛୁଇଁ !
ଅଟିଅଛ କି ତୁ 'ମୁନି'-ଗା ଛୁଇଁ ?
ବିକେ ଛଡେ ଜଣେ ବିଡାଟେ ବାନ୍ଧ,
ଡାକୁଅଛି, କାହୁଁ ଦଏ ମୁଁ ରାନ୍ଧ ।
ଦଶିଲୁ ତୁ ପଞ୍ଚ କ'ଠ କଠ;
ଛିଣ୍ଡାଇଲେ ଲୋକେ ର'ଠ ରଠ ।
ତୋ' ଗଛ କାନ୍ଧକୁ ମ'ଡ ମଡ ।
ଚଢିଲେ ତାଙ୍କର ଧ'ଡ ପଡ ।
ଅଙ୍କୁଡ଼ରେ ଦଳେ ଅଣି ଓଟାରି,
ତୋଳଥା'ନ୍ତି ଯତ୍ନେ ଏ ନର ନାରୀ ।
ଯୋଗିଏ, ମରିଚେ କରି 'ବେଏର'
ଖାଇବାକୁ ଛିଡେ କଲେ ଏମ୍ବର ।

(୨) ବର୍ଷା ।

ଭୂସାରେ ଯାର ଜୀବ ଅନ୍ନ ତୋ ଦଶା ।
'ତୋ' ଲାଗି ଭଗବାନ ଦେଲେ 'ବରଷା' ।
ସଂସାର ସୁଖ-ସମ୍ପଦ-ମୂଳ ତୋ' ହାତେ;
ତା' ନୋହିଲେ କି ମୋତେ ପୋଷନ୍ତୁ ତାତେ !
ତୁ ଖାଉ 'ଖାଇ', ଲୁଣ ମିଶା 'ତୋରାଣି';
ଖାଆନ୍ତି ଖୀର, ଖଣ୍ଡ ଗଜା ତୋ' ଗୁଣି ।
ଡାକତରଙ୍କେ ଲାଗି ଭୂମି ବତର
କରିଥାଉ ତୋ । ତୋ'ର ଗୁଣ ପଥର ।
ମୋଟା ବେଣ୍ଟା, ଲେକଡା ଗୁଡାଇ ଦେବେ,
ଲାଗିଥାଉ ତୁ ବଲ-ବେଶ୍ରୁଷା-ସ୍ନେହେ ।
ମାଖୁଲାଙ୍କୁ ମଥାରେ ତେଲ ବକଟେ;
ବଲ-ଠମ୍ଭାରେ ସବୁ ସମସ୍ତ କଟେ ।
ଦିନେ ଦିନେ ତୁ ଥାଉ ଖୁଆ ପାସୋରି;
ପୋଟଣା ନାଏ ତୋ' ଭାରିଯା କଟଣାସ୍ତ ।
ତୁ ସିନା ବଶୁ ସ୍ଥାନ, ଅନ୍ନ ପ୍ରଧାନ;
ନଥିଲେ ତୁ , ନଥା'ନ୍ତା 'ମୁଗ' ବା 'ଧାନ' ।
ନଥା'ନ୍ତା ଚଣା, ବିରି, ସୋରିଷ, ମକା,
କାକୁଡ଼, ଚଚଲ୍ଲକ, କଦଳୀ, ମଠକା ।
ଅଳ୍ପ ମୁଠିକ ମୋର ତୋ' ଲାଗି ଥାଏ;
ତୁ ନଥିଲେ କି ଦେବ ଯୋଖି ପାଠୁଆ !

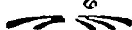
(୩) ହଟଷ୍ଟମଟିଅ ।

'ହଟଷ୍ଟମଟ୍ଟିଆ' ସୁନ୍ଦର କଳା ;
'ଧୂଳ' ଧର କଲା 'ମୋହ୍,ର' ବଲା ॥
ଝୂଲୀନାଏ କାଖେ ଅଛୁ ଡାହାର;
ସୁଅଲ ଚନ୍ଦ୍ରଂରୁ ସବୁ ବାହାର ।
ହଟଷ୍ଟମଟ୍ଟିଆ । ଏ ସବୁ କଥା
କାହୁଁ ଶିଖିଲୁ ରେ । ମତେ ତା' ବତା ।
ବସି ପଡ଼ିଲେ ତୁ ଦାଣ୍ଡରେ ଯାଇ
ଦେଖନ୍ତି ସଭଙ୍କ ଗର୍ବ ହଜାଇ ।
ବସନ୍ତି ସଭଏଁ ତୋ' ଗୃହ ପାଖେ;
ଲକ୍ଷ୍ମୀରହେ ଥାଙ୍କ ତୋ' ଠାରେ ଅଷ୍ଟ ।
ପୈଶାଚ୍ଏ ନେଇ ପୈଶାଚକଥା
ଦେଇ, ନଡ଼ିଆରୁ ନେଇ ଯା 'କଥା' ।

— + ❀ + —

(୪) ମୃଦଙ୍ଗ ।

ଧନ୍ୟ ତୋ' ଜୀବନ ମୃଦଙ୍ଗ ରେ !
ଧରୁ 'ଅମୃତ' ମୃତ ଅଙ୍ଗରେ ।
କରୁ ଧିନା କଟା, ଧିନା କଟା,
ଧିନା-କଟା-କଟା କେଡ଼େ ମିଠା ॥

ଅଙ୍ଗୁଠିମନ ମୋ' ଟାଣିନେଉ,
ଅଙ୍ଗରୁ ସୁନ୍ଦର ଶବ୍ଦ ଦେଉ ।
ଅଡ଼ୁଆ ହାଣ୍ଡିର ଖପରାଟେ
ଘୋର୍ ହୋଇ ଲାଗେ ତୋ' ସୁଡ଼ାଠେ ।
ପବନ ତୋହର ଅଙ୍ଗପାକ;
ଭେଖ କରିନ୍ତୁ ଭୁ 'ହରି'-ଡ଼ାକ ।
ହେଲେ ହରି-ନାମ ସଙ୍କୀର୍ତ୍ତନ
ଅଜାଡ଼ୁ କାନେ ମୋ' ଶୁଭ ସ୍ୱନ ।
ଗିନ, ଝାଞ୍ଜ ବାଜ ହଲ ହଲ,
ହୁଏ ତୋହ ସହ କୋଲାହଲ ।
ଅମୃତ ଅଛୁ ସେ କୋଳାହଳେ
ନୋହୁବ କେ ଭୋଳ ବଳେ ବଳେ ?

—*○*—

(୫) କୃଷ୍ଣା ଭଷ୍ଟ୍ରୀ ।

କୃଷ୍ଣାରୁଷ୍ଟ୍ରି ! କେ କୃଷ୍ଣାରୁଷ୍ଟ୍ରି !
ତବେ ନେଲ୍ଲ ନାହିଁ କପାଇଁ 'ଶୁଣ୍ଡୀ' ?
ଖଡ୍ଗମୃଷା ମାର ଭଙ୍ଗାନ୍ତ ମୁଣ୍ଡ;
ସେ ଶୁଣ୍ଡୀ ମୁଣ୍ଡଟା ହୁଅନ୍ତା ଗୁଣ୍ଡ ।
ତୋ' ହାଡରେ ଅଛୁ ଖଡ୍ଗୁ ଯ' ବଷା;
ମୁଁ କହୋଲୁଛୁ ଅଉ ହ-ବଷା ମିଶା' ।

ଦେହେ ତୋ' ଅଛୁ ତ ବହୁତ ବଳ;
ତୋ' ଖଡ୍ଗ ମୂଷାର ମାଡ଼ ପ୍ରବଳ ।
ଯା'ଠେଁ ବସେ ଲୋ ! ତୋ' ଖଡ୍ଗ-ପ୍ରହାର,
ପରାଣ ତା' ପିଣ୍ଡୁଁ ହୁଏ ବାହାର ।
କୁଠା ଖଣ୍ଡିକୁ ଦୁ'ଖଣ୍ଡ କର—
ଦେଇନାହୁଁ ଦିନେ; ଅଛୁ ଢପର ?
ଡରିଲେଣି ତତେ ଘରେ ସମସ୍ତେ ;
ଦାଣ୍ଡେ ନ ବୋଲିବେ କିଏ ନମସ୍ତେ ?
ତୋ' ମନେ ମନେ ତୁ ବଡ଼ ଭରସା
ଧରିଛୁ ଲୋ ! ତୋ'କଠା କରିସା ।

—o—

(୬) ଅପଲଟ ।

ପଡ଼ିଗଲି ଦିନେ ଅପଲଟରେ;
ବାନ୍ଧିଥିଲେ ଜଣେ ମୋତେ ଶୃଙ୍ଖଳରେ ।
କରିଥିଲି ମୁଁ ବା କି ଅପରାଧ,
ଯେ ଅପରାଧେଁ ମୋ' ଏହି ପ୍ରମାଦ ?
ପଶ୍ଚର ବସିଲି ଅସଲ କଥା;
ମୋ' ବହାଲ ମୋ'ର ହେଲେ ବକତା ।
କିନ୍ତୁ ସେ କହିଲେ ଯାହା ମୋ' ଦୋଷ,
ତା' ଶୁଣି ଜନ୍ମିବ କା'ର ସନ୍ତୋଷ ?
ମୋ' ମନେ ମନେ ମୁଁ ସୁନା ପେଲ୍ଲଚ୍ଛି,

ଶିଶୁ ମୋହନ

କହୁଦେବ କିଅଁ ପେଟ କଥାଟେ ?
ପେଟ କଥା ଜଣାପଡଲେ ମୋର,
ମୋତେ ତୁମେ କହୁ ବହିବ 'ଗୈର' ।
କିଏ ନୁହେ 'ଗୈର' ଏହି ଜଗତେ ?
ନାନେ ସିକା ସୁନା-ପିଲା ସମସ୍ତେ ।
କଣ୍ଠ କଥା କହି ମୁଁ ଅଭ୍ୟରେ
ପଡ଼ିଯିବ କି ହେ ! ଅପଲଟରେ ?

— × ○ × =

(୭) 'ପୋଷାଶୁଆ' ମରଣେ ବିଳାପ !

ଅହା ! କି ଦୁର୍ଭାଗ୍ୟେ ଆଜ ପାଇଥିଲା 'ଗଢ',
କହିନୋହେ କଥା ; ଦୁଃଖେ ଫାଟିଯାଏ 'ଗଢ';
ହା ! ବିଧାତାରେ ।
ବାଧାପ୍ରଦ ତୋ' ବିଧି ଏ ଧରାରେ ।। ୧ ।।
ପୁତ୍ରଧାମେ ପ୍ରିୟତମ 'ବିନାୟକ' ମତେ
ଦେଇଥିଲା 'ପୋଷାଶୁଆ'; ନେଲୁ ତୁ ଉଷତେ
ଯାହା ଅଙ୍କରେ ।
ଗଲା ମୋର ସୁଖସ୍ପୃହ ଭାଙ୍ଗି ରେ ।। ୨ ।।
ଧିକ ମୁଁ ଚଣ୍ଡାଳ କିପାଁ ଆଣିଲି ସେ ପକ୍ଷୀ,
ବଞ୍ଚାଇ ତ ବରଷଟେ ନପାରିଲି ରକ୍ଷି ;
ନେଲୁ ମାରି ରେ !
କାହିଁକି ତୁ ହେଲୁ ମୋ ଉଗାରି ରେ ? ।। ୩ ।।

ଶିଶୁ ମୋହନ

‘ହରିନାମ’ ପ୍ରଭାତେ କେ ଶୁଣାଇବ ଆଉ ?
ନେଲୁ ତୁ ମୋ’ ପକ୍ଷୀରତ୍ନ କାଳ କୂଟ ଦାଉ;
କେଉଁ ଦୋଷରେ ।
କାଲୁ ବନ୍ଧୁ ! ମୋ’ଠାରେ ଏ ରୋଷ ରେ ? । ୪ ।

ଶତ ଦୁଃଖ ତା’ଙ୍କୁ ଦେଖି କରୁଥିଲି ଦୂର;
କାହିଁ କି ହେଲୁ ତୁ ମୋହ ପ୍ରତି ଏଡ଼େ କ୍ରୂର ?
କହ ନାହିଁରେ ।
ଜାଣି ଜାଣି ବନ୍ଧୁ ଦୋଷ କାହିଁରେ ? ॥ ୫ ।

ଜନମି ଥିଲ ସେ ହଳେ କେଉଁ ଦୂର ବନେ;
ପୁଣ୍ୟଧାମେ ବିକାଗଲା ପଡ଼ିଣ ଜୀବନେ;
ଆଣି ତା’ଙ୍କୁ ରେ !
ମୁଁ ପାଖେ ରଖିଲି ଭୂଷ୍ଣଠାକୁ ରେ ! । ୬ ।

ଏ ଜୀବନେ ପାସୋର ତ ନଯିବ ତା’ କଥା;
ଜୀଉଁ ଥିବାଯାକ ମନେ ଜପୁଥିବ ‘ବଥା’;
‘ଋଷିକୁଲ୍ୟା’ରେ
ଏହିକ୍ଷଣି ପାଲଟିବ ସେ ଖାରେ । ॥ ୮ ।

‘ଆଷାଢ଼ କୃଷ୍ଣ ଅଷ୍ଟମୀ ସୋମବାର’ ଖୋଜି
ଆଜି ଖୋଇଦୁ ରେ ବନ୍ଧୁ ! ଅଗ୍ନିକି ତୁ ହୋଜି
ନଈ ବାଲିରେ ;
କାହିଁ ଥିବ ‘ଶୁଆ’ ମୋର ବାଲି ରେ ? । ୯ ।

—:o:—

(୮) ଅଙ୍କ ଦୋକାନ ।

(୦)

ଅଛି ହାତ, ଗୋଡ, ଅଖି ଦୋ କାନ;
ଖୋଲି ବସିବି ମୁଁ ଅଙ୍କ ଦୋକାନ ।
ଗଣିଲା ବେଳେ ତ ଯେ ଲାଭ ଚଳ ।
ବଢିଲେ ନୋହିବ ଘଣ୍ଟ ମୋ' ଜଳ ।
ଯା' କହି ରହିବ ଖରୁଆ 'ଅଙ୍କ',
ବାଣ୍ଟି ଦେଇ ଯିବି ମୁଁ ତ କୃପାଙ୍କ ।
ବଡ ଚତୁର ; ମୁଁ ବଡ ଚତୁର;
'ମଣ୍ଡା'-'କାଙ୍କର'ରେ ନଦେବି 'ପୁର' ।
ବଳ ପଡିବ ମୋ' ବହୁତ ଧନ;
ସଞ୍ଚିତ ରଖିବି କରି ଯତନ ।
ଯିଏ ମାଗିବେ ତା' ଦେବି ମୁଁ ଋଣ;
କଲନ୍ତର ବଳୁ ନେବି ଦ୍ୱି-ଗୁଣ ।
ଜମାକରି ଯିବି ବହୁତ 'ଟଙ୍କା' ;
ସଳଖରୁ କରି ପାରିବି ବଙ୍କା ।
କିଏ ନଡରିବ ମତେ ସଂସାରେ ?
[illegible] ମୁଁ ଅଙ୍କ-ବେପାରେ ।

[ଶିଶୁଭାଗ ସମାପ୍ତ ।] *—

ବିକ୍ରୟାର୍ଥେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ।

—o—

(୧) ଗ୍ରହମିତ୍ର (୧ମ ଭାଗ) ଖଣ୍ଡକୁ ଟ ୦-୨-୬
(୨) „ (୨ୟ ଭାଗ) „ ଟ ୦-୧-୦
(୩) „ (୩ୟ ଭାଗ) „ ଟ ୦-୧-୦
(୪) ଶ୍ରୀ ଦଧିବାମନ ଚଉତିଶା „ ଟ ୦-୨-୦
(୫) ପଦ୍ୟସୁଧା „ ଟ ୦-୧-୦
(୬) ଆମ୍ର ଆଖ୍ୟାନ „ ଟ ୦-୧-୦
(୭) ଭଜନାହାର [୧ମ ଭାଗ] „ ଟ ୦-୧-୦
(୮) ଜଗା ବଳିଆ „ ଟ ୦-୦-୬
(୯) ଶ୍ରୀ ଗୁଣ୍ଡିଚା ଗୀତ „ ଟ ୦-୦-୬
(୧୦) ଶ୍ରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀନାରାୟଣ ଓଷାବିଧାନ „ ଟ ୦-୦-୯
(୧୧) ପଦ୍ୟ ବ୍ୟାକରଣାଙ୍କୁର [୧ ମ ଭାଗ] „ ଟ ୦-୧-୦
(୧୨) Littleman's Letters (Part 1) ଟ ୦-୧-୦
(୧୩) ଶ୍ରୀ ଶିବଦୁର୍ଗାବିଧାନ ଖଣ୍ଡକୁ ଟ ୦-୦-୯
(୧୪) କାଳୀ କାର୍ତ୍ତି ଚଉତିଶା „ ଟ ୦-୧-୯
(୧୫) ଶ୍ରୀ ସୂର୍ଯ୍ୟ ସହସ୍ର ନାମ „ ଟ ୦-୧-୦
(୧୬) ଛାତ୍ର ପତ୍ରାବଳୀ [୧ମ ଭାଗ] „ ଟ ୦-୧-୦
(୧୭) ପକ୍ଷୀ ପ୍ରସଙ୍ଗ [୧ମ ଭାଗ] „ ଟ ୦-୧-୦
(୧୮) ପଶୁ ପ୍ରସଙ୍ଗ [୧ମ ଭାଗ] „ ଟ ୦-୧-୦
(୧୯) ଘନ ଶବ୍ଦ „ ଟ ୦-୧-୦
(୨୦) କୁମାର ସମ୍ଭବ [୧ମ ସର୍ଗ] „ ଟ ୦-୦-୯

(୨୧) କୁମାର ସମ୍ଭବ [୨ୟ ସର୍ଗ ଖଣ୍ଡକୁ ଟ ୦-୦-୯

(୨୨) ,, [୩ୟ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦-୦-୯

(୨୩) ,, [୪ର୍ଥ ସର୍ଗ] ,, ଟ -୦-୯

(୨୪) ,, [୫ମ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦-୦-୯

(୨୫) ,, [୬ଷ୍ଠ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦-୦-୯

(୨୬) ,, [୭ମ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦-୦-୯

(୨୭) ରାସ ମହାରାଜ ॥ ଖଣ୍ଡକୁ ଟ ୦-୦-୩

(୨୮) ଅଶ୍ୱା ଯଜ୍ଞ ଗୀତିକା ,, ଟ ୦-୧-୩

(୨୯ ରଘୁବଂଶ [୧ ମ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦- ୬

(୩୦) ,, [୨ୟ ସର୍ଗ] ,, ଟ ୦-୦-୬

31 Dearest Diamonds (Part I) 0 3 0

32 ,, (Part II) 0 3 0

33 ,, (Part III) 0 3 0

34 ,, (Part IV) 0 3 0

35 Talking Teacher (Part I) 0 1 0

— ପ୍ରାପ୍ତି ସ୍ଥାନ —

ଡ: କୁଞ୍ଜବିହାରୀ ଉ' ଲା: ପ୍ରକାଶ)

ଓଷ୍ଟିନ୍, ଧରାକୋଟ (ଗଞ୍ଜାମ)